

Puhe Kotiinpaluu -juhlassa Siidassa 9.9.2021

Tuomas Aslak Juuso, Saamelaiskäräjien puheenjohtaja

Arvoisat juhluvieraat,

Saamelaiskäräjien puheenjohtajan ominaisuudessa, on suuri ilo olla tänään täällä Siidassa teidän kanssanne, juhlistamassa saamelaisen kulttuuriperinnön kannalta merkittävää tapahtumaa - saamelaiskokoelman kotiinpaluuta. Olen Gáíjjot Ánte Issáha Duommá eli Tuomas Aslak Juuso, Käsivarresta Kaijukan siidasta.

Saamelainen kulttuuriperintö on yksi elävän saamelaiskulttuurin peruspilareista, jolle rakennamme myös nykyistä kulttuuriamme. Me saamelaiset näemme perinteisesti kulttuuriperintömme kokonaisuutena, jossa ei erotella aineetonta ja aineellista kulttuuriperintöä. Kulttuurissamme ne kietoutuvat vahvasti yhteen ja viestivät kulttuurimme arvoista ja maailmankatsomuksesta.

Tämä reilun 2000 esineen kokoelma, jonka kotiinpaluuta tänään juhlimme, on kerätty Saamenmaalta aina 1830-luvulta lähtien. Se käsittää pitkän siivun historiastamme ja kertoo tarinoita saamelaisyhteisön jokapäiväisestä elämästä vuosien takaa. Kokoelman käsitöihin valitut materiaalit ja niissä käytetyt tekniikat, sekä erilaiset tavat koristella esineitä tuovat meille tärkeää tietoa kulttuuriimme liittyen. Kokoelmaan sisältyy valtava määrä tietoa myös mm. perinteisten elinkeinojen harjoittamisesta ja duodji-perinteestämme.

Nyt palautettavat esineet eivät siis ole vain esineitä, vaan ne yhdistävät meitä esivanhempiimme. Ne sitovat yhteen menneen ja nykyhetken yhdeksi historian jatkumoksi.

Tämä kotiinpaluu on merkittävä kaikille saamelaisille, sillä esineistöä on kerätty ympäri Saamenmaata Suomessa ja Petsamon alueella. Yli kolmas osa palautettavista esineistä on kolttasaamelaisen vanhaa kulttuuriperintöä. Olenkin onnellinen siitä, että näiden esineiden palauttaminen voi avata kolttasaamelaisille mahdollisuuden ottaa takaisin ehkä jotakin sellaista kulttuuriperintöä, mikä on voinut jäädä aikoinaan rajan taakse.

Olen iloinen myös siitä, että tälle kokoelmalle on varattuna uudet arvoisensa tilat laajennetussa Saamelaismuseo Siidassa.

Kansainvälisessä kontekstissa olen itse päässyt seuraamaan ja vaikuttamaan läheltä alkuperäiskansojen kulttuuriperinnön palauttamisprosesseissa eri puolilla maailmaa. Saamelaiskäräjät on ollut mukana tukemassa muita alkuperäiskansoja saamaan omaa kulttuuriperintöään takaisin Pohjoismaista, tästä esimerkkinä mm. Yaqui Maaso Kovan palautus. Suomessa saamelaisesineiden palauttamisen aloitti Museokeskus Vapriikki Tampereelta vuonna 2015. On ollut todella hienoa nähdä, että tämä palautus ei ole jäänyt ainoaksi. Tulemme Saamelaiskäräjillä jatkamaan työtämme palautusten edistämiseksi. Toivonkin, että tulevaisuudessa sama suuntaus jatkuu niin täällä meillä Suomessa kuin muuallakin maailmassa.

Meillä saamelaisilla on yhteiskuntamme sisällä vahvaa osaamista ja asiantuntijuutta omaan kulttuuriperintöömme, sen säilyttämiseen ja sen hyödyntämiseen liittyen. Saamelaisessa parlamentaarisessa neuvostossa olemme päättäneet alkaa laatia linjauksia saamelaisen kulttuuriperinnön osalta yhteistyössä Suomen, Ruotsin ja Norjan Saamelaiskäräjien sekä Saamelaisneuvoston kanssa. Tavoitteenamme on muodostaa yhtenäinen saamelaisten näkemys kulttuuriperintömme ja perinteisen tiedon itsehallinnosta, suojelusta ja hyödyntämisestä.

Saamelaiskäräjät on tällä vaalikaudella käynyt muinaismuistolain uudistuksen yhteydessä myös lähetekeskustelun jossa, on ollut vahva viesti itsemääräämisoikeuden ja itsehallinnon edistämisestä kulttuuriperinnön osalta.

Nyt, kun tämä merkittävä kokoelma on matkannut takaisin Saamenmaalle, seuraava askel onkin varmistaa, että me saamen kansa, pääsemme meille luontaisilla tavoilla tutustumaan esineisiin ja ottamaan takaisin tätä osaa kulttuuriperinnöstämme.

Omasta puolestani haluan toivottaa hyvää juhlapäivää teille kaikille!

Kiitos.